

Lausunto
19.5.2022

LAUSUNTO LAPIN OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUDEN TOIMENPIDESUUNNITELMAAN

Diaarinumero KEHA/3638/2022

Lausunnon antaja Finnish Lapland Tourist Board ry / Lapin Matkailuelinkeinon Liitto (LME)

Yleiset huomiot Lapin osaavan työvoiman saatavuuden toimenpidesuunnitelmaan

Työvoiman saatavuus on muodostunut yhdeksi suurimmista haasteista Lapin matkailun kehittämisessä. Matkailu on kasvanut pitkään vahvasti ja yhä ympärivuotisemmaksi. Jo ennen pandemiaa oli haasteita löytää tarpeeksi osaavaa työvoimaa. Pandemian alussa alalta katosi työvoimaa, kun monet palvelut jouduttiin sulkemaan, eivätkä kaikki nämä henkilöt ole palanneet alalle. Matkailu on useimmilla alueilla palautunut yllättävänkin hyvin jo talven 2021–2022 aikana, ja työvoimapula on nyt entistä suurempi.

Tässä tilanteessa pidämme erittäin hyvänä, että nyt lausuttavana oleva Lapin osaavan työvoiman saatavuuden toimenpidesuunnitelma on tehty. Se kokoaa yhteen ne lukuisat toimenpiteet, joita eri toimijat ja hankkeet ovat tunnistaneet. Koontia tarvitaan, koska sekä toimenpiteitä että toteuttajia on hyvin paljon. Tausta-aineistosta kävi ilmi, että pelkästään Lapissa on vuodesta 2019 eteenpäin ollut 150 hanketta liittyen osaavan työvoiman saatavuuteen. Lisäksi toimenpiteitä tekevät monet viranomaiset, kunnat, koulutuslaitokset, järjestöt, yritykset ja muut toimijat ilman hankerahoitusta. Olisi tärkeää jatkuvasti seurata toimenpiteiden etenemistä ja monistaa onnistuneita ratkaisuja. Muuten on riskinä, että lukuisat toimijat tekevät päällekkäistä tehotonta työtä.

Monet esitetyistä toimenpiteistä tukevat matkailualan työvoiman saatavuutta. Matkailun kannalta tärkeimmät toimenpiteet ovat asuntojen ja vakituisen asumisen tonttien saatavuuden parantaminen, liikkuvuusavustuksen kasvattaminen ja laajentaminen koskemaan muitakin kuin työttömiä, työasuntovähennyksen laajentaminen myös muille kuin perheellisille, kannustinloukkujen purkaminen, lyhyet täsmäkoulutukset sekä EU:n ulkopuolelta tulevan työvoiman saatavuusharkinnan poistaminen.

Huomiot toimenpidesuunnitelman toteutukseen

Toimenpidesuunnitelman toteutuminen on ensisijaisen tärkeää. Toimenpiteet olisi hyvä priorisoida, jotta vaikuttavimmat toimenpiteet toteutettaisiin ensin. Toimenpiteiden toteutumista pitäisi seurata jatkuvasti keskitetysti esimerkiksi ELY-keskuksen toimesta. Kaikille toimenpiteille pitäisi määritellä vastuutaho (tai tahoja), budjetti ja toteuttamisaikataulu.

Huomiot teemakohtaisten toimenpidekorttien sisällöstä

Kohtaanto

Kohtaanto-toimenpidekortilla on kattavasti toimenpiteitä. Erityisesti matkailun näkökulmasta painottuvat liikkuvuusavustuksen ja työasuntovähennykset laajentamisen tarve, joiden pitäisi edistää sekä työn perässä pysyvästi muuttamista, että toisella paikkakunnalla työskentelyä, vaikka koti säilyisi kotipaikkakunnalla. Liikkuvuusavustus huomioi tällä hetkellä työttömät, mutta sen avulla olisi hyvä kannustaa myös työpaikkaa vaihtavia henkilöitä muuttamaan uuden työn perässä. Rahallisen kannusteen pitää olla tarpeeksi suuri, jotta sen turvin pystyy muuttamaan ja sijoittumaan uudelle paikkakunnalle. Työasuntovähennys pitäisi olla mahdollinen myös muille kuin perheellisille, jotta työntekijät olisivat valmiita lähtemään väliaikaisesti esimerkiksi sesonkitöihin toiselle paikkakunnalle. Ulkomaisten työntekijöiden osalta olisi tärkeää, että EU-maiden ulkopuolelta tulevien saatavuusharkintaa ei tarvittaisi, kun alalla on selkeä työvoimapula. Kohtaantoon liittyy myös kannustinloukkujen poistaminen, joka pitäisi tehdä niin, että työnteko on rahallisesti kannattavampaa kuin työttömyys. Kohtaanto-toimenpidekortilla voitaisiin lisätä myös asuntojen saatavuuden parantaminen, vaikka se onkin jo mainittu toisella toimenpidekortilla. Liian usein osaava työntekijä ja työpaikka eivät kohtaa vain sen takia, että työntekijälle ei löydy paikkakunnalta asuntoa.

Osaaminen

Osaamisen toimenpidekortilla pitäisi priorisoida lyhyen aikavälin toimenpiteitä, jolla saadaan nopeasti työvoimaa alalle. Erityisesti pitäisi panostaa lyhytkoulutuksiin, täydennyskoulutuksiin ja muihin täsmäkoulutuksiin, jotka valmistavat osaajia tiettyihin eniten tarvittaviin tehtäviin.

Vetovoima

Asuntopula on monissa matkailukeskuksissa erittäin kriittinen ja keskeinen este työvoiman saannille. Asuntoja tarvitaan niin ympärivuotisesti kuin sesongeille. Sesonkiajat pidentyvät ja näin ollen vuokra-asunnoillekin on tarvetta yhä suuremman osan vuodesta, joka lisää niiden tuottamisen kannattavuutta. Vetovoima- tuotekortilla on korostettu tarvetta houkutteleville asunnoille ja tonteille muualta Suomesta

muuttaville osaajille. Tämän lisäksi asuntoja tarvitaan myös Lapin sisällä tai jopa matkailukeskuksen sisällä (esim. loma-asunnossa väliaikaisesti asuville) muuttaville työntekijöille.

Vetovoiman lisäämisessä tulisi hyödyntää samoja houkuttimia, joiden takia Lappiin tullaan matkailemaan. Luonto ja harrastusmahdollisuudet työnteon ohella lisäävät elämänlaatua ja työn houkuttelevuutta.

Pitovoima

Asuntojen saatavuus liittyy myös pitovoimaan kuten muut perheiden tarvitsemat palvelut. Monet sesonkityöntekijät asuvat väliaikaisesti yhteismajoituksissa tai loma-asunnoissa, jotka eivät asumismukavuuden tai hintatason takia houkuttele palaamaan tai muuttamaan pysyvästi paikkakunnalle. Jos asuntoja olisi paremmin tarjolla, voitaisiin yhä useampi sesonkityöntekijä saada asettumaan Lappiin pidemmäksi aikaa.

Infra

Infra-toimenpidekortilla nousee keskeisimpänä asiana esille asuntohaasteen ratkaiseminen. Kuten muiden toimenpidekorttien kohdalla olemme kuvanneet, jättää moni osaava työntekijä tulemasta Lappiin, koska ei löydä sopivaa asuntoa. Asuntoja tarvitaan matkailukeskuksiin, koska julkiset liikenneyhteydet ovat tyypillisesti heikkoja ympäröiviltä alueilta eikä kaikilla ole mahdollisuutta hankkia omaa autoa työmatkan kulkemiseen.

Kunnioitavasti,

Lapin Matkailuelinkeinon liitto

Finnish Lapland Tourist Board ry (Lapin Matkailuelinkeinon liitto ("LME")) on Lapin matkailuyrittäjien yhdistys, jonka tavoitteena on valvoa matkailualalla toimivien yrittäjien yleisiä ja yhteisiä etuja, edistää jäsentensä välistä yhteistoimintaa, parantaa alan yleisiä toimintaedellytyksiä ja nostaa matkailualan arvostusta. Matkailuala työllistää Lapissa n. 8.000-10.000 htv ja vuotuinen suora liikevaihto on 1,1 mrd euroa.